

گزارشی از نمایشگاه‌های سیار برگزار شده اداره کل خدمات آرشیوی (گروه ارتباطات آرشیوی) پاییز ۱۳۹۶

فریبا امیری^۱ و زهرا جاویدی^۲

یکی از راه‌های معرفی اسناد و بالابردن استفاده پژوهشی از آن‌ها، برگزاری نمایشگاه در فضاهای فرهنگی، عمومی و مجازی موجود است؛ در راستای اهداف سازمانی و برای معرفی بیشتر اسناد برای پژوهش، اداره کل خدمات آرشیوی (گروه ارتباطات آرشیوی) علاوه بر برگزاری نمایشگاه با عناوین و مناسبت‌های مختلف به صورت مجازی در وبگاه سازمان اسناد و کتابخانه ملی، اقدام به برگزاری نمایشگاه در مراکز استانی، فرهنگسراها، دانشگاه‌ها، سازمان‌ها و اماکن عمومی کرده است.

در همین راستا عناوین و فهرست اسناد نمایشگاه‌های برگزار شده در پاییز ۱۳۹۶ را تقدیم علاقه‌مندان به سند می‌کنیم.

نمایشگاه اسناد روز استاندارد

اداره کل خدمات آرشیوی (گروه ارتباطات آرشیوی) به مناسبت ۲۲ مهر، روز جهانی استاندارد نمایشگاهی شامل ۱۸ عنوان با معرفی ۶۳ برگ را آماده‌سازی و به دوازده نمایندگی سازمان در استان‌ها ارسال کرد. فهرست منتخبی از اسناد این نمایشگاه عبارتند از:

صورتجلسه بررسی پیشنهاد تأسیس مؤسسه استاندارد در خرمشهر، [اردیبهشت ۱۳۳۹]؛ مکاتبه وزیر دارایی با مؤسسه استاندارد در رابطه با تأمین بودجه و شیوه اداره آن مؤسسه، ۱۳۴۲/۳/۳۱ ش.؛ بخشی از اساسنامه مؤسسه استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران،

۱. کارشناس برنامه‌ریزی و بررسی اسناد و مدارک.

amirifariba42@yahoo.com

۲. کارشناس بررسی اسناد و مدارک کشور.
zarijavidi@yahoo.com

۱۳۴۴/۴/۱۹ ش.؛ ابلاغ تصویب‌نامه هیئت‌وزیران درباره انتصاب مهندس رضا شایگان به سمت مدیرعامل و رئیس هیئت‌مدیره مؤسسه استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران، ۱۳۴۴/۴/۲۳ ش.؛ سیاهه کالاهای دارای استاندارد تشویقی، [۱۳۵۳ ش.]; فهرست کالاهای مشمول مقررات استاندارد اجباری داخلی، [۱۳۷۱ ش.]; [۱۳۷۱ ش.]; رونوشت قانون اصلاح قوانین و مقررات مؤسسه استاندارد و تحقیقات صنعتی، ۱۳۷۱/۱۲/۸ ش.؛ رونوشت طرح ایجاد مجتمع پژوهشگاهی استاندارد برای بالابردن کیفیت پیشرفت صنایع تولیدی و کیفیت صادرات از لحاظ کیفی کالا و بسته‌بندی، ۱۳۷۲/۱۲/۲۴ ش.؛ ابلاغ لایحه قانونی اصلاح قانون اصلاح قوانین و مقررات مؤسسه استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران به رئیس‌جمهور به همراه بخشی از رونوشت آن، ۱۳۷۶/۴/۱ ش.

نمایشگاه اسناد نفیس

نمایشگاه اسناد نفیس که شامل، فرمان، رقم، حکم، نکاح‌نامه و ...، مربوط به دوره صفوی و قاجار برای برگزاری نمایشگاه و بهره‌برداری لازم به روابط عمومی سازمان ارسال شد. این نمایشگاه شامل ۳۴ عنوان و معرفی ۳۴ برگ سند بوده است.

قدیمی‌ترین سند آن مربوط به سال ۱۰۹۷ ق.، با عنوان رقم شاه سلیمان صفوی، در خصوص واگذاری وزارت بیگلریگی الکاء شیروان به میرزا هدایت‌الله جابری برای اقدام جهت عمران و آبادی منطقه، رفاه حال رعایا، انتظام امور ایل و قشون و غیره و جدیدترین آن فرمان اعطای لقب امین همایونی به حسنخان پیشخدمت خاصه از سوی نایب‌السلطنه، ناصرالملک و تصویب موثق‌الدوله، وزیر دربار، در تاریخ ۱۳۳۱ ق. است. دیگر عناوین اسناد این نمایشگاه عبارت است از: رقم شاه سلطان حسین صفوی، در خصوص عدم دریافت مالیات توسط تیولداران نائین از خاندان نظام‌الدین نائینی، ۱۱۱۷ ق.؛ رقم شاه سلطان حسین صفوی، در خصوص رسیدگی به مداخله میرزا محمدمعصوم در امور املاک ورثه سید علیخان واقع در جنب مدرسه منصوریه شیراز، ۱۱۱۹ ق.؛ رقم شاه سلطان حسین صفوی، در خصوص انتصاب میرزا محمدتقی، نواده میرزا ابوالمعالی به سمت کلانتری دارالعباده یزد و بلوکات و توابع آن با ذکر رئوس وظایف وی، ۱۱۲۴ ق.، رقم شاه سلطان حسین صفوی، در خصوص واگذاری مالکیت خانه میرزا ابوطالب (صدر سابق) به خدیجه سلطان بیگم، ۱۱۲۵ ق.؛ رقم شاه سلطان حسین صفوی، در خصوص واگذاری تصدی‌گری محال مبارک‌آباد اصفهان به میرزا محمدعلی جابری (کلانتر اصفهان) جهت زراعت و آبادی منطقه مزبور، ۱۱۲۹ ق.، رقم شاه سلطان حسین صفوی، در خصوص انتصاب میرزا محمدتقی، کلانتر یزد به وزارت تفنگچیان سرکار خاصه و برقراری مواجب و رسوم وزیر سابق جهت وی، ۱۱۳۰ ق.؛ رقم شاه سلطان حسین صفوی،

در خصوص واگذاری قریه کرازآباد به عنوان تیول به کلانتر اصفهان و لزوم پرداخت ربع عایدات سالانه آن به خزانه سلطنتی، ۱۳۱ق؛ رقم شاه سلطان حسین صفوی، در خصوص برقراری مواجب جهت میرزا زین العابدین فرزند میرزا محمدعلی حائری، ناظر دفترخانه دربار؛ ۱۳۲ق، فرمان نادرشاه افشار در خصوص، اعطای ریاست ایل صوفیانلو به شاهوردی بیگ، ۱۷ جمادی الاول ۱۱۵۰ق؛ فرمان نادر شاه افشار، در خصوص واگذاری حکومت یزد به میرزا حسن، ضابط سابق نطنز و تأکید در حسن سلوک با رعایا، ضبط و ربط مالیات، تنبیه اجامر و اوباش، آبادی ولایت و غیره، جمادی الثانی ۱۱۵۵ق؛ حکم متولی‌باشی آستان قدس رضوی، مبنی بر اعطای منصب سرکشی‌کچی‌باشی سرکار فیض آثار به سلطان احمدمیرزا و برقراری مستمری جهت وی با سجع مهرهایی به نام ائمه اطهار، ۱۲۳۹ق؛ فرمان محمدشاه قاجار به فیروز میرزا، در خصوص رسیدگی به ادعای میرزا محمد فسایی نسبت به تصرف مزرعه موقوفه سختویه واقع در حومه شیراز، ۱۲۵۲ق؛ فرمان ناصرالدین‌شاه، مبنی بر اعطای لقب امیر دیوانی به میرزا محمد زمان مستوفی دیوان اعلی بابت خدمات وی در امور دیوانخانه مبارکه، ۱۲۷۱ق؛ نکاح‌نامه کربلائی الله‌بخش حمامی با آغاییگم خانم با مهریه بیست و چهار تومان وجه رایج خزانه، ۸ ربیع‌الثانی ۱۳۱۴ق/۶/۲۶/۱۲۷۵ش؛ نکاح‌نامه محمد باقرخان افشار با ترلان خانم، ۲۵ ذی‌الحجه ۱۲۷۸ق؛ نکاح‌نامه آقاسید ابوتراب با بی‌بی زهرا خانم، جمادی‌الثانی ۱۲۸۲ق؛ فرمان ناصرالدین‌شاه قاجار و اظهار رضایت او از پیشکشی شب عید فرهاد میرزا معتمدالدوله، حکمران همدان و کردستان، محرم ۱۲۸۸ق؛ نکاح‌نامه میرزاالسدالله فرزند میرزا فتح‌الله منشی با آمنه بیگم بنت میرزااحسینعلی نوری، به صدق دویست تومان تبریزی، ۲۱ ربیع‌الاول ۱۲۹۱ق؛ رقم جلال‌الدوله بر حسب فرمان ناصرالدین‌شاه، مبنی بر اعطای لقب نوابی به میرزا صدرالدین فرزند ارشد میرزا ابوطالب و برقراری مستمری جهت سایر اولاد وی، ۱۳۰۲ق؛ فرمان ناصرالدین‌شاه، در خصوص واگذاری و فروش خالصجات اصفهان با تأیید ظل‌السلطان، ۱۳۰۶ق؛ رقم ولیعهد مظفرالدین میرزا قاجار، در خصوص انتصاب میرزامحمد فرزند ملاهادی طالقانی به عنوان یکی از اعاضم ملا باشیان، ۱۳۰۶ق؛ رقم ظل‌السلطان در خصوص اعطای لقب خانی به میرزا حسین‌خان از کارکنان تلگرافخانه اصفهان به منظور تشویق وی، ۱۳۰۷ق؛ نکاح‌نامه آقامیرزا علی‌اکبر و سلطان‌خانم، ۱۵ جمادی‌الثانی ۱۳۰۸ق؛ فرمان ناصرالدین‌شاه در خصوص برقراری مبلغ پنجاه تومان مقرری جهت فخرالاسلام از محل عایدات کردستان، ۱۳۱۱ق؛ فرمان ناصرالدین‌شاه قاجار، در خصوص اعطای لقب صدیق‌الممالک و منصب استیفاء درجه اول به میرزا ابراهیم‌خان مستوفی، ۱۳۱۳ق؛ فرمان مظفرالدین‌شاه قاجار، در خصوص واگذاری منصب امیر آخوری و ریاست اصطبل مبارکه به عبدالحمید میرزا شمس‌الملک با تصویب میرزا علی‌اصغر خان امین‌السلطان، صدراعظم،

۱۳۱۴ق؛ رقم ولیعهد، محمدعلی میرزا به امام قلی میرزا، حاکم ساوجبلاغ مکر، مبنی بر واگذاری زکات مزارع ثلثه (ساربان، هفتوانه و غزایی) به ملا صالح و ملا سعید فرزندان ملا احمد، صدرالعلمای ساوجبلاغ بر حسب فرمان شاه، ۱۳۱۴ق؛ فرمان مظفرالدین‌شاه، در مورد برقراری مواجب جهت زین‌العابدین‌خان، نایب فراشخانه مبارکه از مالیات آذربایجان، صفر ۱۳۱۴ق؛ رقم ناظم‌الدوله، در خصوص برقراری مقدار شش خروار گندم و بیست خروار کاه به رسم خانواری و تخفیف در حق اولاد میرزا صدرالدین نواب شیرازی، ۱۳۱۵ق؛ رقم محمدعلی میرزا، ولیعهد در خصوص رعایت میرزاتقی مجتهد از علمای آذربایجان و برداشتن هفده خروار غلهٔ تحمیلی قریه طاسطغار ملکی معزی‌الیه، ۱۳۱۹ق؛ فرمان محمدعلیشاه قاجار در خصوص افزایش مستمری شیخ محمدخطیب، امام جمعه کردستان با تصویب میرزا احمدخان صدر اعظم، ۱۳۲۷ق؛ فرمان اعطای لقب امین همایونی به حسن‌خان پیشخدمت خاصه از سوی نایب‌السلطنه، ناصرالملک و تصویب موثق‌الدوله، وزیر دربار، ۱۳۳۱ق.

اسناد کتابخانهٔ معارف به مناسبت ۲۴ آبان روز کتابخوانی و کتابدار

به مناسبت ۲۴ آبان روز کتابخوانی و کتابداری، نمایشگاه کتابخانهٔ معارف آماده و به شعب دوازده‌گانه اسنادی ارسال شد. این نمایشگاه شامل ۴۵ عنوان و ۶۴ برگ سند است. قدیمی‌ترین سند معرفی‌شده در این نمایشگاه متن قرارداد تشکیل کتابخانهٔ معارف در تاریخ ۲۲ آبان ۱۳۰۱ش. می‌باشد که اساس، وظیفه و روش کار نخستین کتابخانه معارف کشور را ترسیم می‌کند. قرارداد که به تصویب هیئت‌وزیران رسیده در دو فصل تنظیم شده است. در فصل نخست آن با عنوان تعهدات مؤسس که در اینجا منظور وزارت معارف بوده، در ۱۰ ماده بیان شده است، از جمله مواد جالب توجه آن این است که در ماده اول گفته شده هدف از تأسیس کتابخانه، توسعهٔ معارف و رفاه عموم محصلان، از حیث لوازم تحصیلی بوده، کتابخانه همهٔ کتاب‌های موردنیاز دوره‌های تحصیلی اعم از ابتدایی تا متوسطه عالی و غیره را حاضر و به فروش خواهد رساند. از مشخصات خدمات آن این بوده که همهٔ کتاب‌ها به‌ویژه کتاب‌های درسی به‌خط ممتاز با نقوش نیکو، کاغذ و جلد مناسب بوده است. همچنین کتابخانه دایره تصحیح مخصوص به خود داشته است. از جمله فعالیت‌های دیگر کتابخانهٔ یادشده فروش انواع نقشه، انواع کاغذ، لوازم‌التحریر، نقاشی، اسباب‌بازی و لوازم فنی بوده است. کتابخانه ماشین چاپ حروفی، سنگی و ماشین‌های صحافی از قید و برش و غیره را نیز از خارج وارد کرده و کتاب‌ها و دفاتر را چاپ خواهد کرد. در فصل دوم موارد قانونی چگونگی رسمیت‌یافتن، محدودیت‌ها، مخارج، کمک‌های دولت آورده شده است. بر اساس محتوای این سند اولین کتابخانه معارف به امانت دادن و نگهداری کتاب‌ها نمی‌پرداخته، بلکه وظیفه ارائه خدمات برای

پیشبرد امور آموزش و فروش را برعهده دارد و در حقیقت مانند انتشارات مرکزی معارف کشور عمل کرده است. این سند به شماره (۲۹۷/۳۶۶۳۰) در آرشیو ملی ایران قابل دسترسی است.

برخی از عناوین دیگر این نمایشگاه عبارت است از:

اعلام موافقت اداره تفتیش با خرید کتاب صد کلمه حضرت امیر (ع) برای کتابخانه معارف، ۱۳۰۳/۷/۱۴ ش.؛ نمونه قبض رسید کتاب برای ضبط در کتابخانه ملی [معارف]، ۱۳۰۴/۲/۳ ش.؛ اعلام آمادگی نایب اول سفارت ایران در لندن برای خرید کتاب‌های منتشره با موضوع ایران برای وزارت معارف، ۱۳۰۷/۱/۱۸ ش.؛ نامه بروخیم به اداره معارف برای فروش یک دوره تاریخ ایران به کتابخانه معارف، آبان ۱۳۰۷ ش.؛ رونوشت استخدام مسیوآندره گذار در وزارت معارف برای مدیریت عتیقات، موزه و کتابخانه، ۱۳۰۷/۹/۲۸ ش.؛ رونوشت حکم انتصاب مجتبی مینوی به سمت مدیر کتابخانه معارف، ۱۳۰۷/۱۱/۱۱ ش.؛ درخواست بلدییه از وزرات معارف، اوقاف و صنایع مستظرفه برای امانت گرفتن نقشه‌های تهران و سفرنامه شاردن از کتابخانه معارف به منظور مطالعه وضعیت جغرافیائی شهر تهران، ۱۳۱۱/۱۱/۴ ش.؛ نظام نامه کتابخانه عمومی معارف، ۱۳۱۳ ش.؛ گزارش نماینده وزارت معارف از انتقال کتب چاپی کتابخانه سلطنتی به کتابخانه عمومی معارف، ۱۳۱۳/۹/۱۲ ش.؛ قرارداد وزارت معارف با مدیر کتابخانه کارل هرتل برای دریافت ۲۹ فقره مجله فرانسه، انگلیسی و آلمانی برای کتابخانه معارف، ۱۳۱۳/۱۱/۴ ش.؛ ابلاغ تغییر نام کتابخانه عمومی معارف به کتابخانه ملی در جلسه شورای عالی معارف، ۱۳۱۶/۶/۲۷ ش.؛ موافقت اداره انطباعات با اعطای مدال علمی درجه دوم به ابراهیم صفا، کتابدار کتابخانه عمومی معارف، ۱۳۱۶/۶/۳۱ ش.

نمایشگاه روز پژوهش

گروه ارتباطات آرشیوی به درخواست مدیریت مرکز اسناد گیلان و به مناسبت روز پژوهش، اسنادی را آماده و به منظور برگزاری نمایشگاه به آن مرکز ارسال کرد؛ این نمایشگاه شامل ۱۹ عنوان در قالب ۶۸ برگ سند بود که برخی از عنوان‌های اسناد عبارتند از:

درخواست از وزارت داخله برای مساعدت حکومت اصفهان با آقای ژیرار، مهندس آب و مرتضی خان انصاری در زمان بررسی زاینده رود و کارون، ۱۳۰۷/۷/۲۸ ش.؛ گزارش پیشرفت عملیات طرح تحقیقات و کنترل سرطان، ۱۳۴۲/۸/۱۹ ش.؛ اساسنامه مؤسسه پژوهش‌های سیاسی و اقتصادی بین‌المللی، [۱۳۵۲ ش.؛ پیشنهادهای ارائه شده برای کمک مالی ایران به مؤسسه UNRISD، وابسته به سازمان ملل، ۱۳۵۴/۷/۲۸ ش.؛ درخواست صدور مجوز برای احداث ایستگاه تحقیقات پزشکی بابل وابسته به دانشکده بهداشت دانشگاه تهران، ۱۳۵۶/۴/۱۵ ش.؛ نمودار تشکیلات مؤسسه پژوهش‌های دهقانی و روستایی ایران، فاقد تاریخ؛

قطعه‌نامه سمینار بررسی مسائل پژوهشی کشور، [۱۳۵۹ش.]: گزارش به وزارت آموزش و پرورش مهم‌ترین فعالیت‌های آن دفتر پژوهش‌های نظام‌های آموزشی جهانی در مهرماه ۱۳۶۶، ۱۳۶۶/۷/۲۶ش.

نمایشگاه مهاجرین لهستان

نمایشگاهی با موضوع مهاجران لهستان برای روابط عمومی سازمان آماده و ارسال شد. این نمایشگاه شامل ۱۴ عنوان در قالب ۲۱ برگ سند بود برخی از عناوین موجود در این نمایشگاه عبارتند از:

صورت‌جلسه بررسی وضعیت غیرنظامیان لهستانی حاضر در کشور از جمله اسکان، ارائه خدمات بهداشتی و رفاهی به آن‌ها، [فروردین ۱۳۲۱ش.]: صورت‌جلسه امور مربوط به مهاجران لهستانی جهت بررسی وضعیت، تعداد، محل استقرار، مهاجرت به آفریقا و تأمین مواد غذایی مورد نیاز آن‌ها، [مرداد ۱۳۲۱ش.]: رونوشت قرارداد بین شعبه سرپرستی مهاجران لهستان مقیم تهران و صاحب تجارت‌خانه نوشین تهران در مورد تهیه و تحویل مواد اولیه، ۶ مرداد ۱۳۲۱ش.؛ گزارش ورود سه کشتی حامل مهاجرین لهستانی به بندر انزلی، ۱۳۲۱/۵/۲۵ش.؛ گزارش گمرک از ورود سه کشتی حامل مهاجرین لهستانی به کشور، ۱۳۲۱/۶/۱۵ش.، صورت‌جلسه کمیسیون امور مهاجرین لهستانی با محوریت استقرار ۱۸۰۰ تن از طبقات ممتاز آن‌ها در تهران و اعطای خدمات رفاهی و فرهنگی به آن‌ها، آبان ۱۳۲۱ش.؛ آمار تعداد لهستانی‌های غیرنظامی، بر اساس اظهارات نماینده آن‌ها، [۱۳۲۱ش.].

نمایشگاه نهضت جنگل

به مناسبت نود و ششمین سالروز شهادت میرزا کوچک‌خان جنگلی نمایشگاهی با ۳۷ عنوان و معرفی ۵۷ برگ سند از اسناد موجود در آرشیو با محوریت نهضت جنگل آماده و به مراکز دوازده‌گانه اسناد ارسال شد. از اسناد برگزیده این نمایشگاه سندی با عنوان تشکیل مجلس مشاوره هفت‌نفره جنگل و مواد چهارده‌گانه تشکیلاتی آن است که در ۱۹ محرم ۱۳۳۶ق. برابر با ۱۴ آبان ۱۲۹۷ش.، تنظیم شده است که در واقع صورت‌جلسه مجلس مشاوره هفت‌نفره اتحاد جنگل است. در ابتدای سند نام اعضا بدین ترتیب آورده شده است: حاجی میرزا محمد رضا، آقا سید عبدالوهاب، آقا شیخ محمود، آقا میرمنصور، آقای حاجی شیخ محمدحسن و آقای شیخ محمود آقا. از امضای انتهای سند می‌توان حدس زد که نفر هفتم میرزا کوچک‌خان جنگلی بوده است. متن سند حاوی مفاد چهارده‌گانه است که برخی از مواد آن به از این قرار است: اعضا مجلس مشاوره مسئول هیئت اتحاد اسلام و عموماً صحت جریان جریان تکالیف و

وظایف مقررۀ آتیه را برعهده خواهند داشت؛ اعضا مجلس مشاوره مسئول و ضامن صحت اعمال یکدیگرند؛ تأسیس ادارات تحقیق در کلیۀ نقاطی که هیئت اتحاد اسلام مداخله نموده و می‌نماید هستند، تأسیس اداره اوقاف و معارف؛ تأسیس اداره طرق و شوارع؛ تأسیس اداره تفیش از برای ادارات، تعیین اعضا و اجزاء مستخدمین ادارات به تعیین مجلس مشاوره و به تصویب هیئت است. اداره جنگ و مالیه از نظریات مجلس مشاوره خارج است. بدین ترتیب خطمشی و حدود اختیارات مجلس و وظایف پیش روی آن، تعریف می‌شود. این سند با شماره (۲۹۶/۵۵۹۶) در آرشیو ملی ایران برای علاقه‌مندان قابل دسترس است.

عناوین دیگر اسناد این نمایشگاه عبارتند از:

تعقیب و دستگیری جنگلی‌ها، برای یافتن میرزا کوچک‌خان و یارانش، ۱/۲۷/۱۳۳۷ق.؛ گزارش محصل مالیاتی گیلان، درباره دریافت مالیات گرگان‌رود و بیان شرح مذاکرات خود با میرزا کوچک‌خان، در زمینۀ چگونگی دریافت مالیات طولش، ۱۰/۶/۱۲۹۶ش.؛ گزارش حکومت طالقان، درباره دستگیری شماری از نیروهای جنگلی در آن خطه، ۴ شعبان ۱۳۳۷ق./۱۴/۲/۱۲۹۸ش.؛ تأمین بودجه لشکرکشی سعیدالسلطنه، جهت سرکوبی نهضت جنگل، ۱۴/۵/۱۲۹۶ش.؛ سواد مراسله‌های مفتش مالیۀ گیلان به میرزا کوچک‌خان و هیئت اتحاد اسلام، مبنی بر کسب اجازه برای دریافت مالیات معوقۀ بلوکات فومن، کسما، کسکر، ماسوله و شفت، ۱۰/جوزا و ۷/اسد/۱۳۳۵ق. و ۳/۱۰/۱۲۹۶ش.؛ گزارش حکومت گیلان و طولش، درباره اعزام سرتیپ بصیردیوان و حسن‌خان معین‌الرایا به جنگل، برای کشف مهمات و اسلحۀ میرزا کوچک‌خان و یافتن آن‌ها، ۱۴/۱۰/۱۳۰۰ش.؛ دستگیری دکتر غلامحسین‌خان، به اتهام همکاری با جنگلی‌ها و تقاضای آزادی وی، ۷ شعبان ۱۳۳۷ق./۱۸/۲/۱۲۹۸ش.؛ اعلامیۀ حاکم نظامی و رئیس نظمیۀ گیلان، مبنی بر حراج اموال جنگلی‌ها، ۱۱/۷/۱۲۹۹ش.؛ گزارش پیشروی قوای جنگل تا یک فرسخی اردبیل، ۲۶ شعبان ۱۳۳۶ق./۱۶/۳/۱۲۹۷ش.؛ رونوشت نامۀ حکومت گیلان و طولش، وزیر داخله، راجع به عدم همراهی آذربایجان، طارم و خمه برای جلوگیری از اقدامات مسلحانۀ میرزا کوچک‌خان و درخواست رفع مشکلات اردوی گیلان برای مقابله با آنان در ماسوله، [۱۲۹۴ش.؛ نامۀ [شیخ محمد لنگرودی] در خصوص تحقیق برای خرید اسلحه، همکاری یمین‌خاقان، موثق‌دیوان و عدل‌المالک با انگلیسی‌ها، اقدام دموکرات‌ها در برگزاری میتینگ و مخالفت انگلیسی‌ها با آن، دستور اعزام قشون به منجیل و توضیحات وی در این زمینه، ۲۰ جمادی‌الثانی ۱۳۳۶ق.؛ بیانیۀ کمیته اتحاد اسلام گیلان، در خصوص تعرض انگلیسی‌ها در بمباران فومن و گوراب و مقاومت در برابر تجاوزات صورت گرفته همراه با خبرهایی از جنگ، رمضان ۱۳۳۶ق./۱۲۹۷ش.؛ اعلامیۀ وثوق‌السلطنه راجع به اعزام قوای نظامی برای سرکوبی سید جلال در جنگل و دادن اطمینان خاطر به اهالی در خصوص

وجود امنیت و آرامش در گیلان، ۲۱ رمضان ۱۳۴۰ ق. / ۱۳۰۱/۲/۲۷ ش؛ گزارش رئیس کل شهربانی کل کشور، راجع به برگزاری بیست و چهارمین سال درگذشت میرزا کوچک خان جنگلی در آرامگاه وی در سلیمان داراب رشت، ۱۳۳۴/۱/۱۶ ش.

نمایشگاه اسناد تاریخ روابط خارجی ایران

به درخواست دانشگاه تربیت مدرس برای نمایش اسنادی با موضوع تاریخ روابط خارجی ایران، اداره کل خدمات آرشیوی (گروه ارتباطات آرشیوی) اقدام به انتخاب و آماده‌سازی اسناد کرده و برای برگزاری نمایشگاه به دانشگاه ارسال شد. نمایشگاه یادشده شامل ۲۵ عنوان با معرفی ۳۱ برگ سند است که برخی از عناوین مهم آن معرفی می‌شود:

نامه مظفرالدین‌شاه به سالاراکرم، در مورد ورود به ورشو و اعلام رضایت از تشریفات به‌عمل آمده، ۹ صفر ۱۳۱۸ ق. / ۱۲۷۹/۳/۱۷ ش؛ رونوشت ترجمه قرارداد رؤسای گمرکات ایران و روس برای ساخت پل بر روی رودخانه آستالینک (مابین آستارای ایران و روسیه)، به هزینه دو کشور، ۷ می ۱۹۰۷ م. / ۱۲۸۶/۲/۱۶ ش؛ رونوشت ترجمه نامه وزیر امور خارجه اسپانیا به وزیر امور خارجه ایران، برای معرفی شارژدافر [کاردار] جدید این کشور و درخواست پذیرش وی، ۱۴ اوت ۱۹۱۱ م. / ۱۲۹۰/۵/۲۲ ش؛ بخشی از عهدنامه مودت و اقامت و تجارت بین دولت‌های ایران و دانمارک ۲۰ فوریه ۱۹۳۴ م. / ۱۳۱۲/۱۲/۱ ش؛ گزارش نام‌گذاری یکی از میدان‌های پارک ویلا اومبرتوی شهر رم به‌نام فردوسی، به مناسبت برگزاری جشن‌های فردوسی در ایتالیا، ۱۳۱۳/۱۱/۱۳ ش؛ بخشنامه وزارت امور خارجه، در خصوص اعلام افتتاح سفارت سوئیس در تهران از سوی کنفدراسیون این کشور و معرفی آرمین دینکر را به‌عنوان شارژدافر (کاردار)، ۱۳۱۵/۳/۲۵ ش؛ رونوشت صورت مجلس درباره تشکیل شرکت ایران-هند، ۱۳۱۶/۱۰/۱۹ ش؛ اعلام سفارت سوئد، به‌عنوان حافظ منافع مجارستان در ایران، ۱۳۲۰/۷/۱۲ ش؛ رونوشت تصویب‌نامه هیئت‌وزیران درباره اختصاص اعتبار برای سفارت ایران در چین، ۱۳۲۵/۵/۹ ش؛ نامه وزیر دارایی و اعلام زمان رسمی افتتاح بانک تجاری ایران و هلند، ۱۳۳۸/۳/۲ ش؛ بخشی از متن موافقت‌نامه پرداخت میان ایران و لهستان، به‌منظور تنظیم مبادلات بازرگانی و سایر پرداخت‌های دو کشور، ۸ ژوئن ۱۹۶۳ م. / ۱۳۴۲/۳/۱۸ ش؛ بخشی از موافقت‌نامه ایران با کشورهای بنلوکس، برای لغو روادید، ۱۹ نوامبر ۱۹۶۴ م. / ۱۳۴۳/۸/۲۸ ش؛ مصوبه هیئت‌وزیران در خصوص موافقت با پیشنهاد دبیر یکی از دبیرستان‌های تهران جهت تدریس زبان و ادبیات فارسی به الجزایر و تعیین حقوق برای وی، ۱۳۴۵/۸/۲۸ ش؛ بخشی از موافقت‌نامه همکاری فنی و علمی ایران و فرانسه، ۲۷ دسامبر ۱۹۶۷ م. / ۱۳۴۶/۱۰/۶ ش؛ بخشی از گزارشی از دومین دوره مذاکرات اقتصادی و تجاری ایران و جمهوری کره در وزارت

امور اقتصاد و دارایی، [آبان ۱۳۵۵ ش.]: برنامه مبادلات فرهنگی ایران و مکزیک در حوزه آموزش و پرورش، [۱۳۵۷ ش.].

نمایشگاه روابط فرهنگی ایران با دیگر کشورهای جهان

آرشیو ملی ایران به درخواست سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی اقدام به برگزاری نمایشگاه مشترک با موضوع روابط فرهنگی ایران با دیگر کشورهای جهان کرد. نمایشگاه را اداره کل خدمات آرشیوی با ۷۱ عنوان و معرفی ۱۵۷ برگ سند و ۵ قطعه عکس آماده و به سازمان مذکور ارسال شد. برخی از عمده‌ترین عناوین موجود آن عبارتند از:

فهرست اسامی ایران‌شناسان و ایران‌دوستان هند؛ فهرست نام محققان زبان فارسی و رؤسای قسمت‌های فارسی دانشگاه‌های هند؛ طرح موافقت‌نامه روابط فرهنگی، علمی و ورزشی بین دولت ایران و اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی؛ گزارشی از مراسم افتتاح انجمن روابط فرهنگی ایران و پاکستان در دانشکده حقوق؛ رونوشت نامه وزارت معارف افغانستان به سید مهدی‌خان، وزیر مختار ایران، برای تشکر از کتاب‌ها و نقشه‌های ارسالی وزارت معارف ایران به آن کشور و اظهار امیدواری به افزایش مناسبات، ۱۳۰۶/۱۰/۸ ش.؛ پیشنهاد سعید نفیسی به فرهنگستان ایران برای تهیه فهرست کتاب‌های خطی فارسی موجود در ایران و سایر کشورها، ۱۳۱۴/۸/۲۶ ش.؛ گزارش مجتبی مینوی به علاء، وزیر مختار ایران در لندن، در خصوص تحقیق درباره نسخه‌های قدیمی گلستان سعدی موجود در اروپا، ۲۲ نوامبر ۱۹۳۶ م. / ۱۳۱۵/۹/۱ ش.؛ گزارش سفیر ایران در آنکارا از کتب خطی فارسی موجود در کتابخانه‌های ترکیه، ۱۳۱۵/۹/۸ ش.؛ مشخصات هدیه موزه دارالفلاح هندوستان به مرآت، وزیر فرهنگ، و اهدای آن به موزه ایران باستان، ۱۳۱۸/۷/۱۸ ش.؛ کمک دویست ریالی وزیر فرهنگ به موزه دارالفلاح دهلی، پس از دریافت برنج شگفت‌انگیز اهدایی موزه یادشده، ۱۳۱۸/۹/۱۳ ش.؛ گزارش مشفق کاظمی، سفیرکبیر ایران در هند از افتتاح ساختمان نوین یاد موزه ملی دهلی، ۱۳۳۹/۱۰/۱ ش.؛ فهرست کتب ارسالی وزارت فرهنگ به نمایشگاه کتب اطفال ترکیه، [۱۳۳۹ ش.]: رونوشت طرح اساسنامه «انجمن هند و ایران»، [۱۳۴۰ ش.]: مکاتبه وزارت امور خارجه با وزارت فرهنگ در خصوص درخواست سفارت ایران در کراچی به منظور تسریع در اعزام رایزن فرهنگی و معلم به لاهور و کراچی از سوی آن وزارت، ۱۳۴۱/۶/۲۸ ش.؛ اختصاص یکی از جلسات خانه فرهنگی ایران در دهلی برای تجلیل از دکتر راجندرا پراساد، رئیس‌جمهور سابق هند و از آشنایان به زبان فارسی و فرهنگ ایران همراه با فهرست برنامه تجلیل، ۱۳۴۱/۱۲/۱۸ ش.؛ گزارش جشن ملی نوروز و سال نو در خانه فرهنگی ایران در دهلی، ۱۳۴۲/۱/۹ ش.؛ گزارش برگزاری مجلس «قوالی» در خانه فرهنگی ایران در

دهلی، ۱۳۴۲/۱/۲۱ ش؛ گزارش سفیر کبیر در پاکستان از افتتاح خانه فرهنگ ایران در لاهور، ۱۳۴۲/۹/۸ ش؛ مکاتبه در خصوص تهیه و ارسال نوارهای موسیقی سبک هندی و اردو از سوی رایزن فرهنگی ایران در هند برای رادیو زاهدان، ۱۳۴۲/۱۰/۲۷ ش؛ تصاویری از افتتاح خانه فرهنگ ایران در لاهور، [۱۳۴۲ ش]؛ گزارش بازدید سفیر ایران در اتریش از مؤسسه فیلم‌های تربیتی و علمی وابسته به وزارت فرهنگ آن کشور و چگونگی بهره‌مندی فیلم‌ها در تدریس مدارس، ابراز تمایل سفارت ایران به همکاری آن مؤسسه با وزارت فرهنگ ایران، ۱۳۴۳/۹/۶ ش؛ صورت جلسه کمیسیون رسیدگی به برنامه مبادلات فرهنگی بین ایران با کشورهای خارجی، ۱۳۴۵/۱۲/۱۷ ش؛ برنامه تبادلات علمی، فنی، آموزشی و فرهنگی ایران و جمهوری خلق کره در سال ۱۹۹۴-۱۹۹۳، [۱۳۷۱ ش]؛ یادداشت تفاهم همکاری‌های فرهنگی ایران و قزاقستان، ۱۳۷۱/۱/۲۳ ش؛ یادداشت تفاهم مبادلات علمی، فرهنگی و هنری ایران و تاجیکستان، ۱۳۷۱/۴/۹ ش؛ برنامه مبادلات فرهنگی، علمی و فنی ایران و ترکیه، ۱۳۷۱/۸/۵ ش؛ برنامه مبادلات فرهنگی و علمی ایران و لهستان، ۱۳۷۱/۱۰/۱۷ ش؛ پیشنهادهای حوزه معاونت امور هنری وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی برای گسترش همکاری‌های فرهنگی با یوگسلاوی، ۱۳۷۶/۶/۳۱ ش؛ گزارش وابسته فرهنگی سفارت ایران در رم از اجرای هنرمندان موسیقی ایران در برنامه «جاده ابریشم» دوازدهمین دوره فستیوال رم، ۱۳۷۶/۸/۲۱ ش؛ پیشنهادهای حوزه معاونت امور هنری وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی برای گسترش همکاری‌های فرهنگی با یوگسلاوی، ۱۳۷۶/۶/۳۱ ش؛ درخواست پروفیسور پلیتری از وابسته فرهنگی ایران در رم برای اجرای کنسرت و تدریس یک دوره آموزش موسیقی در هنرستان ملی موسیقی تهران، [۱۳۷۷ ش]

نمایشگاه اسناد و فرامین وزارت دارایی، و اسناد منتخب کودتای ۲۸ مرداد

در تاریخ ۲۳ آذر معاونت اسناد ملی با همکاری پژوهشکده اسناد و اداره کل خدمات آرشیوی نمایشگاهی از اسناد و فرامین وزارت دارایی و اسناد منتخب کودتای ۲۸ مرداد را آماده و در دانشگاه شهر ری به معرض نمایش دانشجویان قرار داد. در بخش وزارت دارایی ۲۲ قاب شامل ۱۰ عنوان فرمان‌های سلطنتی، ۵ عنوان از تأیید نمونه و دستور چاپ تمبرهای مناسبی و نمونه‌هایی از اوراق و قبضه‌های وزارت دارایی به نمایش گذاشته شد. برخی از عناوین منتخب عبارتند از:

فرمان مظفرالدین شاه: موجب اسماعیل بیگ کالسه‌چی، ربیع الاول ۱۳۱۹ ق، سواد فرمان ناصرالدین شاه: مقرری نواده میرزا علی نقی خان، ذی‌الحجه ۱۳۱۲ ق، فرمان ناصرالدین شاه: موجب فرزند وزیر دربار اعظم، ربیع‌الثانی ۱۳۰۰ ق، فرمان احمدشاه: آسایش بازماندگان

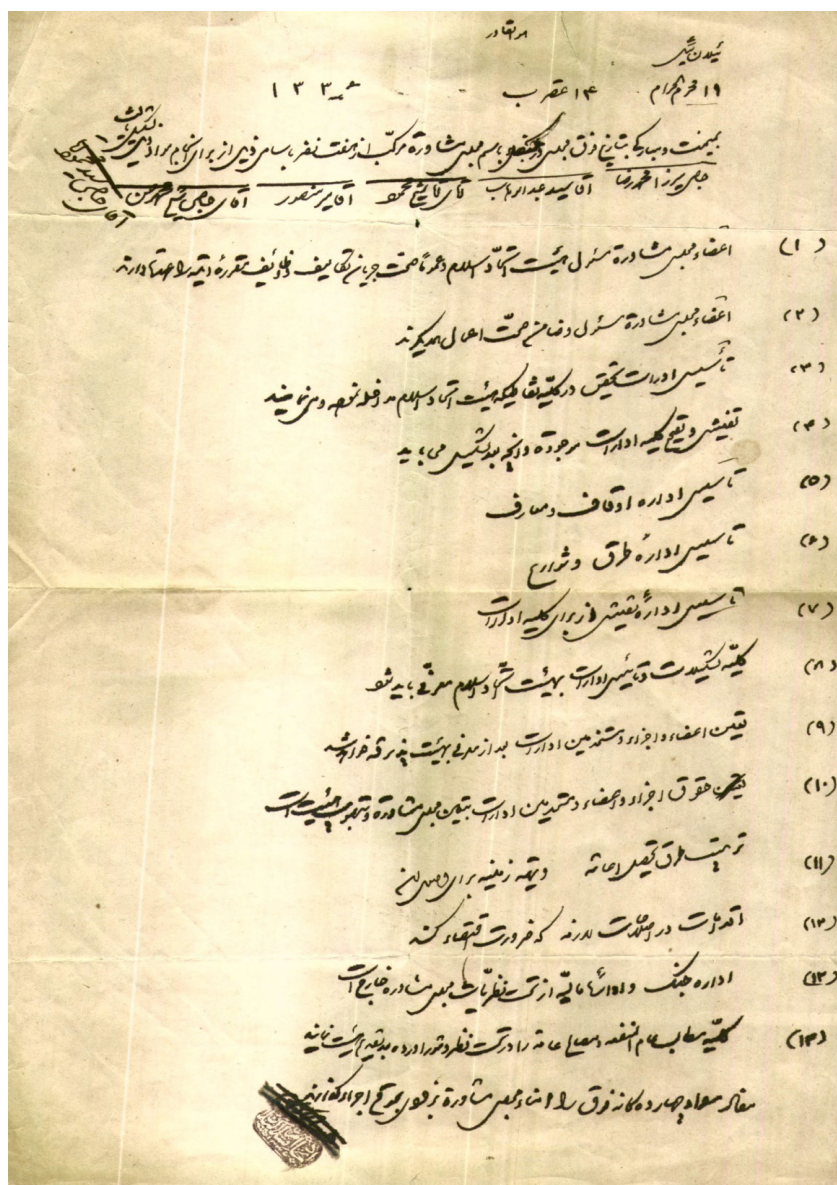
محمدحسن خان نایب، ۱۳۳۳ق، فرمان مظفرالدین‌شاه: انعام استمراری میمنت‌السلطنه، جمادی‌الاول ۱۳۲۳ق، توقیع دستخط محمدعلی‌شاه: حقوق شاپشال خان روسی، جمادی‌الثانی ۱۳۲۶ق، فرمان محمدعلی‌شاه قاجار: تدوام مواجب میرزا منتصرالممالک (متوفا)، ذی‌الحجه ۱۳۲۶ق، فرمان ناصرالدین‌شاه و تأمین معیشت اولاد سید عزیزالله خان، ذی‌قعدة ۱۳۰۷ق، تأیید نمونه و دستور چاپ تمبرهای دومین کنفرانس بین‌المللی اقتصادی اسلامی تیر، ۱۳۲۹ش، تأیید نمونه و دستور چاپ تمبر یادبود به مناسبت هفتصد و هفتادمین سال تولد سعدی، ۱۳۳۱ش، نمونه برگ قبضه ملی با امضای دکتر محمد مصدق (نخست‌وزیر) و محمد نریمان (وزیر دارایی)، ۱۳۳۰ش، نمونه و سفارش چاپ بلیت پارکینگ شرکت سهامی نمایشگاه‌های بین‌المللی تهران به مبلغ بیست ریال، ۱۳۵۰ش، نمونه‌هایی از پروانه شکار، ۱۳۴۲-۱۳۵۱ش. همچنین ۲۰ قاب با محوریت کودتای ۲۸ مرداد شامل ۵ مورد عکس و ۱۵ عنوان سند نیز در نمایشگاه یادشده در معرض نمایش مراجعان قرار گرفت. عکس‌های به نمایش گذاشته شامل تصاویری از اشخاص مرتبط با کودتا (از موافقان و مخالفان) و وضعیت شهر تهران در روز کودتا بود. در بخش اسناد می‌توان گزارش‌های از روزهای قبل و بعد از کودتا و فرمان انتصاب نخست‌وزیر و ابلاغیه و بیانیه‌های صادر شده را مشاهده کرد. برخی از عناوین منتخب کودتای ۲۸ مرداد نیز عبارتند از:

ابلاغیه دولت و شرح حوادث کودتای ۲۵ مرداد، ۱۳۳۲/۵/۲۶ش؛ فرمان شاه مبنی بر انتصاب فضل‌الله زاهدی به سمت نخست‌وزیری هم‌زمان با نخست‌وزیری مصدق، ۱۳۳۲/۵/۲۲ش، انتشار بیانیه «راه مصدق» در ساری و بازجویی از گیرندگان آن‌ها، [۱۳۳۴/۸/۱۴ش]؛ دستگیری طرفداران دولت مصدق در سراب پس از کودتای ۲۵ مرداد و درخواست آنان از دولت برای آزادی خود و مجازات فرماندار، ۱۳۳۲/۵/۲۷ش؛ تجمع قشایی‌ها و نیاز به استقرار گردان نظامی برای کنترل تهاجم احتمالی و افشای اسرار اداری به‌دست مأموران، ۱۳۳۲/۶/۱۶ش؛ گزارش مأمور ویژه شهربانی فارس، از اعلام آمادگی خوانین دشتی، بویراحمدی و ایلات خمسه برای اطاعت از شاه و شایعه اختفای دکترحسین فاطمی در حوالی سمیرم، ۱۳۳۲/۶/۳ش؛ اعلامیه «سازمان جوانان حزب مردم ایران»، برای ادامه مبارزه علیه دشمنان وطن و اعتراض به اقدام‌های دولت زاهدی در بازداشت جوانان و کارگران پس از کودتای ۲۸ مرداد، [۱۳۳۲/۷/۸ش]؛ ابلاغ دستور ستاد ارتش به شهربانی فارس، درباره دستور نخست‌وزیری مبنی بر اختیار فرماندهان پادگان‌ها بر ایجاد فرمانداری نظامی در صورت اخلاف در امنیت منطقه پس از کودتای ۲۸ مرداد و نیز دستور همکاری شهربانی با فرماندهان پادگان‌ها، ۱۳۳۲/۶/۱ش؛ و عنوان عکس‌ها عبارت بود از:

دکتر مصدق، در جمع گروهی از کارگران کارخانه‌های اصفهان و حامیان دولت، مهندس

احمد رضوی (نفر سمت راست) نایب رئیس مجلس در مقطع کودتای ۲۸ مرداد ۱۳۳۲ ش.،
از حامیان دولت دکتر مصدق، محکوم به ده سال زندان و انفصال از خدمات دولت، محمدرضا
پهلوی، در کنار مقامات لشکری و برخی از عوامل کودتا (تیمور بختیار، نعمت‌الله نصیری و
نادر باتمانقلیچ)، حضور نیروهای نظامی کودتا و مردم در جریان کودتای ۲۸ مرداد، دکتر محمد
مصدق، آیت‌الله کاشانی، احمد رضوی و دکتر حسین فاطمی.

تشکیل مجلس مشاوره هفت نفره جنگل و مواد چهارده گانه تشکیلاتی آن؛ ۱۹ محرم الحرام ۱۳۳۶ ق. ۱.

۱۳۹۷/۸/۱۴ ش.

ساکما: ۵۵۹۶-۲۹۶

رقم شاه سلیمان صفوی، در خصوص واگذاری وزارت بیگلربیگی کاء شیروان به میرزا هدایت‌الله جابری
به منظور اقدام جهت عمران و آبادی منطقه، رفاه حال رعایا، انتظام امور ایل و قشون و غیره؛ ذی القعدة
۱۰۹۷ق/مهر یا آبان ۱۰۶۵ش.

ساکا: ۳۰۹-۹۹۷

فصل دوم

• لری عینہ

حرف فطرانه در سر مغانه است و به مکتب .

در هر روز از هر یک از این مضمون در هر یک از این کتابخانه خواهد بود.

انہاں اور ذرت بہت مرطاب کی بنا نہ طبع و نشر ہو۔

در ذرات دوده سر از روخت دهم بر جسم، و پشت بکمر که بنام برعه مسن. خواه روخت

کتابخانه کهرم در مرکز دماوند

خانه نژاد

3

متن قرارداد تشکیل کتابخانه معارف؛ ۲۲ عقرب ۱۳۴۱ق. / ۱۳۰۱/۸/۲۲ش.

ساکما: ۲۹۷.۳۶۶۳۰

۸۰۰ - در ذرت سرفه بند، کنگ فرج این که بنامه کرانه می رسد است و کنگ بلبله و در ذرت سرفه بند
 کنگ بنامه و گندمرگه و در ذرت سرفه بند کنگ و در ذرت سرفه بند کنگ
 ۹۰۰ - در ذرت سرفه بند کنگ و در ذرت سرفه بند کنگ و در ذرت سرفه بند کنگ
 و در ذرت سرفه بند کنگ و در ذرت سرفه بند کنگ
 ۱۰۰۰ - در ذرت سرفه بند کنگ و در ذرت سرفه بند کنگ و در ذرت سرفه بند کنگ
 و در ذرت سرفه بند کنگ و در ذرت سرفه بند کنگ

متن قرارداد تشکیل کتابخانه معارف؛ ۲۲ عقرب ۱۳۴۱ ق. / ۱۳۴۱/۸/۲۲ ش.

ساکما: ۲۹۷۰۳۶۶۳۰

